

La història de l'Ajuntament que els filipistes no van poder socarrar

El 12 de juny del 1707, Xàtiva, un cop presa per Felip V, va començar a cremar. Els jurats de la ciutat fugiren a Barcelona i van salvar la institució fins que va acabar la guerra de Successió. Els seus hereus van aprofitar una disposició dels furs abolits per recuperar els béns que els havien confiscat.

EL TEMPS / RAFA GIL

La desfeta de l'exèrcit de l'arxiduc Carles d'Àustria a la batalla d'Almansa, l'abril del 1707, va deixar el camí lliure a Felip V de Borbó per conquerir els regnes d'Aragó i València. Tot i així, part dels valencians austriacistes que fugien cap a Catalunya es van fer forts en algunes poblacions amb l'objectiu de frenar l'avanç de l'exèrcit borbònic. Una d'aquestes poblacions fou Xàtiva, que, després d'un llarg setge, va caure a mans dels filipistes a començament del mes de juny següent. Aleshores, Felip V va voler castigar l'heroica resistència de la ciutat i va ordenar que fos cremada per, d'aquesta manera, llançar un dur advertiment a les altres poblacions que encara no havien estat sotmeses.

El foc de Xàtiva, que des d'aleshores es coneix com la socarrada, va començar el 12 de juny del 1707 i va cremar durant una setmana. La presa i destrucció de Xàtiva, doncs, va significar la

El destí dels Aparici

Josep Aparici era, des del 1706, el jurat en cap de Xàtiva. Va ser greument ferit a la batalla d'Almansa i va morir durant el setge de la ciutat. Aparici es va mantenir fidel a l'arxiduc Carles i, per això, un cop presa la ciutat, ell i el seu gendre, Josep Albero, van ser declarats rebels, i els béns de la família, confiscats. El 1716, Teresa Aparici, filla del jurat en cap i dona d'Albero, va aconseguir recuperar el dot i el creix. El 1756 el seu fill, Jacint Albero, va canviar l'ordre dels cognoms, cosa molt freqüent a l'època, com assenyala Agustí Ventura, i es va fer dir Jacint Aparici. Així, va poder heretar els béns de la seva mare i, a més, va recuperar el cognom de l'avi austriacista.

fugida de molts maulets, nom amb què s'anomenava els partidaris de l'arxiduc Carles. Tanmateix, l'esperit de rebel·lia dels austriacistes es va mantenir viu tant a la ciutat com a l'exili, com ho demostra el fet que durant els anys que va durar la guerra de Successió, és a dir, fins al setembre del 1714, va existir un jurat de Xàtiva a Barcelona. Aquest jurat, l'equivalent al que avui dia és l'Ajuntament, era format, tal com ha pogut esbrinar Agustí Ventura, cronista oficial de la ciutat de Xàtiva, per Basili Bru, Antoni Grau i Gerònim Exea.

Ventura ha pogut constatar l'existència d'aquest Ajuntament austriacista a l'exili i, sobretot, saber els noms dels jurats, desconeguts durant tres segles com a conseqüència de la repressió, gràcies a un memorial que es conserva a l'Arxiu de Viena. Aquest document recull una sèrie de peticions que el jurat de Xàtiva fa a l'arxiduc Carles per-

“Felip V va suprimir la capitalitat de Xàtiva com a venjança per la seua obstinació”

Agustí Ventura va néixer a Xàtiva l'any 1943. És catedratic de llatí i cronista oficial de la ciutat.

—Com s'interpreta el fet que, en el context de la guerra de Successió, hi hagués un Ajuntament austriacista de Xàtiva exiliat a Barcelona?

—Això vol dir que a Barcelona, ja abans d'iniciar-se el setge, hi vivien molts valencians que havien fugit després de la derrota d'Almansa. Els jurats es consideraven els representants legítims dels austriacistes que s'havien quedat a Xàtiva, i, pensant que la guerra encara es podia guanyar, van mantenir la institució a l'exili.

—Quina relació hi havia entre els exiliats i els maulets que es van quedar a Xàtiva?

—La petició que els jurats fan a l'arxiduc Carles demostra que l'Ajuntament a l'exili tenia coneixement del que passava a Xàtiva. De ben segur que hi havia contactes, sobretot a través de familiars. Els maulets van retornar a Xàtiva a partir del març del 1708, ja que el novembre anterior Felip V havia autoritzat la reconstrucció de la ciutat.

—Tenien dificultat, els maulets, per tornar a Xàtiva?

—Hi havia un comissari reial, Melchor de Macanaz, que s'encarregava de les confiscacions, de la reconstrucció i de comprovar si la gent que retornava era o no partidària de Felip V. Es van donar casos de denúncies entre ciutadans, tot i que molts austriacistes, els menys destacats, van aconseguir tornar a les seues cases.

—Per recuperar les propietats confiscades, els austriacistes aprofiten una esclatxa en l'abolició dels furs, no és així?

—Algunes disposicions dels furs es van poder escapar de l'abolició, i això va permetre a les dones de poder reclamar el seu dot, és a dir, els béns que havien aportat al matrimoni, i el creix, els interessos que aquests béns havien generat. Gràcies a aquesta disposició, moltes vídues, orfes o dones d'austriacistes fugits van poder escapar de la misèria.

—Què va passar amb el jurat austriacista exiliat a Barcelona després del 1714?

—Probablement, els jurats van anar a viure a Àustria o a Itàlia. De fet, els jurats pertanyien a la burgesia local i alguns d'ells havien tingut negocis fora de Xàtiva. Molts d'aquests maulets comerciaven amb Àustria i Itàlia, de manera que de seguida van veure que si manaven els borbons, s'acabaria aquest comerç.

—Quines van ser les conseqüències polítiques per a Xàtiva, un cop conquerida per Felip V?

—Abans d'abolir-se els furs valencians, Xàtiva era la segona ciutat del Regne i capital d'una de les quatre governacions, juntament amb València, Castelló i Oriola. Felip V va suprimir la capitalitat de Xàtiva com a venjança per la seua obstinació.

GUILLEMO LUCAS

A l'esquerra, un plànol de la ciutat de Xàtiva de l'any 1721, amb la proposta de nous carrers. A sota, una imatge de la porta reconstruïda de l'hospital de Xàtiva, que fou cremat el 1707.

què siguin tingudes en compte quan aquest recuperi la ciutat.

A més d'aquest descobriment, Ventura va poder seguir, a través dels arxius del Regne de València, l'arbre genealògic dels membres del jurat de Xàtiva i, d'aquesta manera, ha desmentit l'opinió de molts historiadors que defensen que els maulets provenien de la classe baixa. Ventura va comprovar que moltes famílies austriacistes de Xàtiva, i probablement d'altres ciutats del País Valencià, eren de classe burgesa i que van aprofitar una esclatxa en l'abolició dels furs valencians, per un decret de Felip V de juny del 1707, per recuperar els béns que els guanyadors els havien confiscat.

Xevi Camprubí